

Høringsnotat

**Forslag til endring i forskrift om utdanningsstøtte
januar 2026**

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i forskrift av 15. april 2020 om utdanningsstøtte. I forskriften foreslår departementet følgende endringer:

- å fastsette unntak fra enkelte vilkår for rett til lån og stipend ved krig eller andre alvorlige hendelser.
- å innføre en ny sats i barnestipendet for første barn

Endringene vil gjelde fra studieåret 2026–2027.

2 Unntak fra krav ved krig og andre alvorlige hendelser

2.1 Dagens regler

I endringsforskrift av 23. juni 2022 fastsatte departementet hjemmel i forskrift om utdanningsstøtte § 1 femte ledd om at departementet ved krig eller andre alvorlige hendelser, kan gjøre tidsavgrensede unntak fra forskriftens bestemmelser om rett til lån og stipend til utdanning i utlandet. Hendelsene må ha ført til at det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig å gjennomføre en utdanning, eller at det ikke er formålstjenlig at studenter får lån og stipend til utdanning i bestemte land.

Bakgrunnen for at unntakshjemmelen ble innført var utbruddet av krigen i Ukraina i 2022 og det påfølgende behovet for tilpasninger for norske studenter som var i gang med utdanning i de involverte landene.

Hittil er det gitt åtte instruksjer med hjemmel i § 1 femte ledd, gjeldende fra vårsemesteret 2022 til og med vårsemesteret 2027. Instruksene har både gitt unntak fra forskriftsvilkår i en akutt situasjon, samt gitt unntak som bidrar til å holde studentene skadesløse. Instruksene har i hovedsak gjort unntak fra vilkår for utdanningsstøtte, slik som det har blitt gjort for norske studenter i Ukraina, Palestina og Libanon, men også innskrenket rettigheter til utdanningsstøtte i enkelte land, herav Russland og Belarus.

De aktuelle unntakene har vært knyttet til kravet om stedbasert utdanning og at studentene er borteboende, reglene om faglig forsinkelse og avbrudd, at avbrutte studier ikke skal medføre redusert støtteramme, og om studieprogresjon for stipendomgjøring. Det er bare gjort unntak for studenter på pågående studier som var særlig rammet av endrede rammebetingelser i eget studieland, ikke for studenter som har søkt opptak etter at unntakene ble innført. Utenriksdepartementets reiseråd har vært en viktig kilde i departementets vurderinger av hvilke land som kvalifiserer for unntak.

I tillegg til avhjelpende unntak for berørte studenter, har unntakshjemmelen blitt benyttet for å begrense hvilke land det er mulig å få utdanningsstøtte i. For studieåret 2022-2023 ble det besluttet at norske studenter som startet i nye utdanninger i Russland eller Belarus, ikke skulle ha rett til lån og stipend. Denne instruksjonen har blitt videreført for senere studieår, og per i dag gjelder den ut studieåret 2026-2027. Bakgrunnen for beslutningen var at

forsknings- og utdanningssamarbeidet mellom Norge og de to landene som følge av krigen, var avbrutt.

Siden innføringen i 2022 er det departementet som har hatt det fulle ansvaret for å identifisere behov og vedta tidsavgrensede unntak hjemlet i § 1 femte ledd, som er blitt sendt til Lånekassen for ikrafttredelse via egne instruks.

2.2 Departementets vurderinger

Adgangen for departementet til å gjøre unntak etter § 1 femte ledd er ikke avgrenset til konkrete bestemmelser i forskrift om utdanningsstøtte. Erfaringene siden innføringen av bestemmelsen har likevel vist at det er enkelte bestemmelser i forskriften som det ofte vil være aktuelt å gjøre unntak fra i tilfeller der søkere må forlate læresteder i utlandet ved krig eller alvorlige hendelser. Erfaringen fra de siste tre årene viser at det er behov for løpende vurderinger og raske beslutninger i situasjoner der krig eller andre alvorlige hendelser gjør det uforholdsmessig krevende for norske studenter å fortsette sine pågående studier i utlandet.

Departementet mener derfor at det er hensiktsmessig at Lånekassen får adgang til å gi tidsavgrensede unntak fra bestemte forskriftsbestemmelser i forbindelse med krig eller andre alvorlige hendelser. Formålet er å sikre at Lånekassen raskt kan håndtere krisesituasjoner, fatte vedtak og gi studentene nødvendig informasjon om egne rettigheter, uten at utredningen av behovet formelt må sendes til departementet for å bli vedtatt, og deretter sendes tilbake til Lånekassen som instruks.

Unntakene skal bare gjelde studenter som allerede var i gang med utdanningen da hendelsen inntraff, og kan vare inntil ett år om gangen. Nye studenter i rammede områder omfattes ikke, bare studenter som har møtt til undervisning og reist til studiestedet på tidspunktet hvor unntakene blir iverksatt. Det legges til grunn at unntakshjemlene skal brukes restriktivt, basert på objektive kriterier for krig eller alvorlige hendelser, som f.eks. Utenriksdepartementets reiseråd. Unntak skal ikke baseres på den enkelte students egen oppfatning av situasjonen i studielandet eller av studentens personlige behov for unntak.

Unntak fra regler om stedbaseret utdanning

Departementet foreslår at Lånekassen skal kunne gjøre unntak fra kravet om stedbaseret utdanning i § 25 første ledd bokstav a for studenter som ikke avbryter utdanningen, men fortsetter utdanningen som samlingsbasert, nettbaseret eller lokalisert et annet sted enn det opprinnelige lærestedet.

Etter forskrift om utdanningsstøtte § 25 første ledd bokstav a kreves det at utdanning utenfor Norden er stedbaseret for rett til lån og stipend. Med stedbaseret menes det at utdanningen foregår fysisk ved studiestedet, altså ikke nettbaseret eller samlingsbasert. Ved krig eller andre alvorlige hendelser kan studenter måtte bytte studiested eller gå over til digital undervisning. I slike tilfeller er det behov for rask avklaring av rettigheter, og departementet foreslår derfor å gi Lånekassen fleksibilitet til å gjøre tidsavgrensede unntak fra kravet om stedbaseret undervisning.

Unntak fra regler om avbrudd

Departementet foreslår å endre forskrift om utdanningsstøtte § 47, slik at Lånekassen kan vurdere om søkere skal få tildelt eller beholde utdanningsstøtte ved avbrudd i utdanningen

som følge av krig eller andre alvorlige hendelser på studiestedet. Unntaket gjelder når hendelsen oppstår underveis i semesteret, og studenten ikke rekker å omstille seg til andre studier.

Unntak for lån og stipend utover gjeldende grense på 480 studiepoeng

Departementet foreslår en endring i § 70, der Lånekassen ved krig eller andre alvorlige hendelser kan gi unntak fra øvre ramme for lån og stipend for studenter som på grunn av konflikten ikke får fullført utdanning med utdanningsstøtte innenfor den ordinære støtterammen.

Studenter kan totalt få lån og stipend til å ta 480 studiepoeng. Lånekassen har i dag svært begrenset mulighet for å gi støtte utover denne rammen¹, også ved avbrudd i studiene som skyldes krig, konflikt og andre alvorlige hendelser. Derfor foreslås at Lånekassen også kan utvide rammen for gradsstudenter som får avbrutt utdanningen som følge av krig eller andre alvorlige hendelser.

Unntak fra regler om borteboerstatus

Departementet foreslår at Lånekassen kan gjøre unntak fra kravet i forskrift om utdanningsstøtte § 3 for søkere som midlertidig må flytte hjem til foreldrene på grunn av krig eller andre alvorlige hendelser.

I dag har studenter som bor hos foreldrene ikke rett til omgjøring av basislån til stipend. Ved akutte situasjoner kan studenter bli nødt til å forlate lærestedet uten å ha egen bolig å flytte til, og det er derfor hensiktsmessig å åpne for tidsavgrensede unntak fra kravet om borteboerstatus når utdanningen videreføres digitalt fra foreldrehjemmet.

Forsinkelse

Departementet vurderer at det *ikke* er behov for egen hjemmel for unntak fra regler om faglig forsinkelse, ettersom dette allerede er dekket i gjeldende regelverk. I forskrift om utdanningsstøtte § 71 andre ledd bokstav d er det allerede hjemmel for at det kan ses bort fra forsinkelse som av «særlige grunner som gjør det vanskelig å unngå forsinkelse».

Unntak som kun kan gjøres av departementet

Unntak fra forskriften som begrenser retten til utdanningsstøtte i bestemte land har store konsekvenser for berørte studenter og kan ha utenrikspolitiske sider. Departementet skal derfor fortsatt fatte beslutninger om landvise begrensninger i rett til lån og stipend. Det samme gjelder unntak som krever budsjettbevilging i statsbudsjettet.

2.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å innføre bestemmelser om at Lånekassen kan gjøre unntak fra vilkårene for lån og stipend til utdanning i utlandet for søkere som blir rammet av krig eller andre alvorlige hendelser som gjør det umulig eller uforholdsmessig vanskelig å gjennomføre utdanningen. Endringene gjelder kravet til stedbaset utdanning, kravet om å ikke bo med foreldrene for å få omgjort lån til stipend, unntak fra øvre ramme for antall studiepoeng søkeren kan få lån og stipend til og unntak fra bestemmelsen om at søker som avbryter

¹ Lånekassen har i dag mulighet til å gi støtte utover gjeldende ramme for doktorgradsstudenter i utlandet og på grunnlag av forsinkelse grunnet sykdom, fødsel eller manglende tilrettelegging ved nedsatt funksjonsevne, jf [forskrift om utdanningsstøtte § 70 tredje punktum og tredje ledd](#). Forskriften åpner ikke for andre unntak.

utdanningen, mister retten til lån og stipend. Se kapittel 5 for forslag til endring i forskrift om utdanningsstøtte §§ 3, 25, 47 og 70.

3 Ny sats i barnestipendet for det første barnet

3.1 Dagens regler

Lånekassen har flere ordninger for studenter med barn, blant annet barnestipendet. Formålet er å gjøre det mulig å studere samtidig som man har forsørgeransvar, og å sikre at studier ikke blir et hinder for å få barn. Barnestipendet utbetales månedlig i tillegg til øvrig utdanningsstøtte, og beregnes etter antall barn. Foreldre som bor med barnet minst 40 prosent av tiden og har inntekt og formue under fastsatte grenser, kan få stipendet. Satsene er 2 087 kroner per måned per barn for inntil to barn, og 1 357 kroner ekstra per måned for hvert barn utover dette.

3.2 Departementets vurderinger

Overgangsstøtten er regulert i folketrygdloven kapittel 15 og er en midlertidig ytelse til livsopphold for enslige forsørgere. Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AiD) foreslår i statsbudsjettet for 2026 en gradvis utfasing av ordningen for alle utenom enslige forsørgere med barn under 14 måneder eller enslige forsørgere med omsorg for barn som krever særlig tilsyn. Dette innebærer en betydelig endring fra dagens ordning, der hovedregelen er at støtten kan gis frem til barnet fyller 8 år.

For å treffe målgruppen for overgangsstøtten foreslås det samtidig å styrke barnestipendet som en del av flere tiltak i statsbudsjettet for 2026.

For nærmere omtale av endringene i overgangsstøtten, se [Prop. 1 S \(2025–2026\) fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet](#).

Ettersom det kun er satsen for første barn som styrkes, utvides antallet satser i barnestipendet fra to til tre. Den nåværende satsen for første og andre barn vil heretter gjelde kun for andre barn, mens dagens sats for barn utover to barn blir tredje sats. Den nye satsen for første barn settes til dagens sats for første barn, og økes med 10 prosent utover prisvekst.

3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å opprette en ny sats i barnestipendet. Den nye satsen vil gjelde for første barn, og vil være 10 prosent høyere enn den gjeldende satsen for første og andre barn i dagens innretning. Den gjeldende satsen for første og andre barn blir videreført og skal gjelde for barn nummer to. Den tredje satsen vil basere seg på dagens sats for øvrige barn utover to barn.

For studieåret 2026-2027 er det dermed foreslått at barnestipendsatsen for første barn blir 2 340 kr per måned. De øvrige to satsene blir prisjustert etter konsumprisindeksen (KPI) i tråd med gjeldende praksis for øvrige utdanningsstøttesatser.

4 Forslag til forskriftsendringer

§ 3 nytt andre ledd skal lyde:

En søker som på grunn av krig eller andre alvorlige hendelser som fører til at det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig for søkeren å gjennomføre utdanning i utlandet ved å oppholde seg ved studiestedet, og som midlertidig flytter til foreldrehjemmet og fortsetter utdanningen med nettbaserte løsninger, kan regnes som ikke å bo med foreldrene. Unntak kan gis for inntil ett studieår av gangen.

§ 25 nytt sjette ledd skal lyde:

Det kan gjøres unntak fra kravet i bokstav a for søkere i utdanning i utlandet ved krig eller andre alvorlige hendelser som har ført til at det er umulig eller uforholdsmessig vanskelig for søkeren å gjennomføre stedbasert utdanning. Unntak kan gis for inntil ett studieår av gangen.

§ 47 nytt femte ledd skal lyde:

En søker som må avbryte utdanning i utlandet på grunn av krig eller andre alvorlige hendelser som førte til at det ble umulig eller uforholdsmessig vanskelig for søkeren å fortsette utdanningen, kan beholde retten til lån og stipend for studieåret.

§ 58 skal lyde:

En søker som har barn som er født i 2011 eller senere, og som bor sammen med barnet minst 40 prosent, har rett til barnestipend. Søkeren har på samme vilkår også rett til barnestipend for ektefelles barn. Søkere som har 1 barn, har i studieåret 2026-2027 rett til inntil 2 340 kr per måned. For barn nummer 2 har søkere rett til inntil 2 131 kr. For hvert barn flere enn 2 har søkeren rett til inntil 1 385 kr per måned.

§ 70 nytt fjerde ledd skal lyde:

En søker som tok gradsutdanning i utlandet og som måtte avbryte utdanningen eller ble forhindret fra å avlegge studiepoeng på grunn av krig eller andre alvorlige hendelser som førte til at det var umulig eller uforholdsmessig vanskelig å gjennomføre utdanningen, kan få utvidet antall studiepoeng søkeren kan få lån og stipend til, med inntil 30 studiepoeng. Dersom søkeren skulle ha tatt eksamen for hele studieåret i vårsemesteret, utvides grensen med inntil 60 studiepoeng.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Av forslagene i høringsnotatet er det forslaget om styrket barnestipend som innebærer realitetsendringer med budsjetteffekt, og som krever bevilgningsvedtak i Stortinget. Forslaget innebærer økt bevilging på 16,7 mill. kroner i 2026 og varig helårseffekt på 19,2 mill. kroner. Departementet viser her til regjeringens budsjettforslag for 2026 i Prop 1. S. (2025-2026) under Kunnskapsdepartementet kap. 2410, post 70.